

הכלכלנית בעלת הגישה הבלתי-שיגרתית מאשיכה לשחוט פרות קדושות

מבני מן המתאדים

ראשית: סיבת האינפלציה אצלנו לא היתה אף פעם המחסור בהיצע של המוצרים. מחירי הנעליים לא עלו מפני שלא היו די נעליים בשוק. גם מחירי בגדי-הילדים לא הגיעו לסכומים האסטרונומיים שלהם היום. מפני שלא תפרו מהם לסי. הם עלו מפני שאותו חלק של הציבור המרוויח מן האינפלציה יכול לשלם כל מחיר שנדרש. נכון ההיסף מן התיאוריה: ההיצע של מוצרים רבים צומצם באופן מלאכותי, כי אותו חלק של הציבור, ולרוב ציבור העובדים, המפסיד מן האינפלציה, אינו יכול עוד לקנות אותם. לדוגמה: דירות עממיות, ששוב אין בונים אותן, כי הציבור אשר לו הן מיועדות אינו מסוגל לקנות אותן. אותו הדבר קרה למקררים ולרהיטים הזולים.

האם זוכרים עוד את בית-הרושת "פריד" מן "כירושלים לייצור מקררים ותנורים עממיים, שפנר שערין, ובעליו נהפכו לייבואנים של מקררי-מותרות?"

גם בנף הטכסטיל העממי יש משבר, ומיפעלים נסי גרים, דוגמת כיתן דימונה. מי צריך ייבוא של חולצות? עובדה היא שעם כל הביקוש הגואה, אין התוצר הלאומי שלנו עולה במקביל. הסיבה: ביקוש זה מתרכז בידי חלק קטן של הציבור המסוגל אולי להעסיק את רוב הייצור במשק, אך אין הוא מסוגל להגדיל אותו.

מאח אסתר אלכסנדר

עם כוא האביב, לקראת החגים, יצאתי לערוך קניות עבור מישפחתי.

לכן היתה דרושה אפודה חדשה. סוף-סוף, הבגדים מלפני שנה היו קטנים כבר, וגם לא במצב הכי טוב. הבעל נזקק לחולצה, ואני לזוג-נעליים. גם מצא הספלים והצלחות של משק-ביתנו נזקק לחידוש.

אך השנה, בניגוד לשנים קודמות, היתה נכונה לי הפתעה. איננו מתכוונת כוא למחירים האסטרונומיים של פריטים אלה, כי הם אמנם בגדר של חוויה מפחידה, אבל אין הם הפתעה עוד.

ההפתעה היתה שכך המוצרים הנ"ל, שהוציאו עו לי בהנאות, היו תוצרת-חוץ.

לשוא הישפתי את האפודות הישראליות היפות והנורחות, מסיבים סינתטיים, שאותן נהגתי לקנות לילדים בכל השנים. בשתי חנויות הכל-בו הגדולות של ירושלים מצאתי רק אפודות-צמר מסקוטלנד. כאשר שאלתי על תוצרת הארץ נאמר לי שהם אולו. לשאלתי למה המלאי חודש דווקא עליידי אפודות מסקוטלנד, לא היתה תשובה. השאלתי את האפודות הדוקרניות והמגושמות בחנות, והמשכתי במסע-הקניות. לא היה לי יותר מזל לגבי יתר המוצרים. החולצות היו מאנגליה, הנעליים מספרד והצלחות מהולנד.

בסוף קניתי כמה ספלים מגורווגיה, שעליהם נאמר שהם מסוגלים לעמוד ולהישאר שלמים בכל התנאים. אין צורך להגיד שאחרי יומיים נסדקו שניים מהם, וליתר ירד חלק מן השפה. לאחד ירדה גם הידית.

בחנות המכולת חיכו לי סרדיניים מטייוואן, ריבות מררי מניה, שקיות-אפיה מאנגליה ומלח ממערב-גרמניה.

אם מישוה היה צונח לפתע מן הכוכב מאי-דים אל תוך הנוף הבינלאומי המנוון הזה של הסחורות ממוענה שרישית ורביעית, במחירים אסטרנומיים, היה כוודאי משוכנע שהגיע לגן-עדן של הייבואנים, ואין לי שום ספק שהוא היה צורך.

הייבוא מוסיף לאינפלציה

שנית: יתכן שהמחירים של מוצרים שונים בחו"ל הם יותר זולים מאשר מחירם בשוק הסופי כאן, אך הדבר הוא לא יוריד את מחירי המוצרים המקומיים. קודם כל, עובדה היא שאין הוא מוריד אותו, וכל באי-השוק יודעים זאת. האפודות הסקוטיות עלו פי שניים מן האפודות הישראליות מלפני שנה.

וזאת מתוך הסיבה הפשוטה: שברגע שמוי צריחוץ מגיעים לשוק המקומי, הם נמכרים במחירים של המוצרים המקומיים, ואין ההמו צרים המקומיים מתאימים את מחיריהם לייבוא — ולא משנה כמה זול הוא נקנה בחו"ל.

הסיבה לכך היא שלמחירים הגבוהים בשוק המקומי, דואג ביקוש המקומי הגואה של אותו ציבור המרוויח ממחירים גבוהים אלה, ועל ביקוש זה אין המוצר המיווא יכול להשפיע בשום צורה. אין הוא יכול להוריד אותו. תחת זאת הוא מתאים את מחירו אליו.

וכמה שהמוצר המיווא נקנה בחו"ל זול יותר ביחס למחירים בשוק המקומי, הרי הרווח של הייבואן עליו גדול יותר.

הפוטנציאל שלו להוריד מחירים אינו גדול יותר, כי אין לו פוטנציאל כזה.

בסופר של דבר, ייבוא זה הוא מקור נוסף רביווחי אינפלציה, ותו לא.

צאה מזה לירידת המחירים וחוסר-העבודה, ליציאת המשק הצרפתי למרחב. על עליית המחירים והגברת חוסר-העבודה, וסבל העובדים המתלווה אליהם, הוכרו כמצבי מעבר בדרך אל האופק. מין רע אחריו שבלעדיו לא יתכן להגיע אל האופק. לפי תפיסת הפורטיסנים, "ירידה צורך עלייה" — כפי שהחסידיים שלנו היו מכנים מצב זה. או ה"אש המטהרת", שאותה צריכים לעבור לפני הכניסה לגן-עדן, כפי שהאיטלקים היו מכנים זאת על פי דנטה.

בכל אופן, הכלכלנים הצרפתיים, בדומה לחבריהם הישראליים, אחרי שארגנו לשווק המשק בצורה משביעה-רצון כואת, נסוגו לעמדה של ציפיה להתאוששות המושקן כי תבוא.

לפי השבועון האמריקאי "טיים" מלפני שבועיים אחרים מהם מתחילים להראות סיני מנידאגה, כי גם לאחר ציפיה של שישה חוי דשים אין המשק מראה שום סימנים של יציאה למרחב, אך המחירים וחוסר-העבודה משתרי לדים "בינתיים".

האם הוא ייצא למרחב או לא, כתוצאה מן הצעדים הכלכליים האלה — זה עניין של אמונה, דבר לעתיד.

ערב רב של פסולת

ה יתרון של האדם מן המאדים עלינו, תושבי ישראל, הוא שאין לו בעייה להשתמש בשכל הישר שלו, ולהטיק מסקנות ישר מן העובדות שראות עיניו. וזאת משום שהוא, בניגוד לנו, עוד לא הספיק לשמוע את דברי-הפרשנות של ה"מומחים" על עובדות אלה, פר-שנות המומטרת עלינו ללא רחם מכל סוגי אמצעי-התיקשורת ההמוניים. לכן הוא משוחרר מלראות את הדברים דרך המישקפים של הפרשנויות והתיאוריות למיניהן. כולנו די טובלים ממישקפים אלה, שאינם מאפשרים לראות את העולם בעינינו שלנו. בכל זאת קשה להוריד אותם.

לטענה השלישית, שייבוא זה משחרר אותנו כביכול מעודף מסביע-החוף האינפלציוני שלנו אין שחר, כל עוד הגרעון השנתי במאון המיסחרי שלנו מתקרב לשלושה מילי-יארד דולר, וכל עוד אנחנו צריכים לכסות גרעון זה בהלוואות יקרות מארצות-חוץ.

ואם ייבוא זה לא יכלום את האינפלציה, אז מה הוא כן יעשה?

לבעלהון נדאי יחור לייבא את המוצר מאשר לייצר אותו בארץ

המיסחר נדאי יתור

ב ינתיים, כמוכח, הוא יחמיר את הגרעון במאון-התשלומים.

חלקו של הייבוא מסך-כל המקורות העומדים לרשויו חני עלה מ-29% ב-1969 ל-33% ב-1978. הגרעון המיס-תני במאון-התשלומים עלה ב-27% (בדולרים) בתשעת החודשים הראשונים של 1978. לעומת תישעת החור-דשים הראשונים של 1977, מ-1.973 מיליון ל-2.512 מיל-יון דולר.

אם אין לוקחים בחשבון את הייבוא הביטי חוני ואת ייבוא ההשקעות, הרי ייבוא נכפטי תצורבת, שאליהם אני מתייחסת כאן, עלו ב-22.3% (בדולרים) ב-1978, בהשוואה ל-1977, מ-343.5 מיליון דולר ב-1977 ל-420.1 מיליון דולר ב-1978.

פרידמן הוא פרידמן

מה המצב אצלנו, בינתיים. עד שהייבוא המוגבר יכלום את האינפלציה? גם אצלנו, בדומה לצרפת, אין מראים המחירים שום נטייה לרדת, כתוצאה ממדיניות זאת של הייבוא.

אין גם שום סיכוי שהדבר יקרה, כי כל הנימוקים בעד ייבוא זה, כאמצעי לבלימת האינפלציה, אינם עומדים במיבחן המציאות.

כאן המקום לענות על הטענות המקובלות.

ומה שעוד יותר משעותי, ומראה על התגברות של ייבוא נכסיה-התצורכת במארוגה לארצנו: ברבע הראי-שון של 1978 היה ייבוא זה 90.2 מיליון דולר, וברבע האחרון של שנה זו הסתכם ב-118 מיליון דולר. עלייה של 31%. היא עולה בהרבה על העלייה בתוצר הלאומי שלנו בתקופה המקבילה.

הכל יודעים את הסכנות שגרעון קבוע במאון-התש-לומים טומן בחובו. הוא מגדיל את תלותנו בגורמי-החושך בעמוד 58)

במה הדברים אמורים?
הפרשנות הכלכלית אומרת לנו שאם אתם רואים ערבירב של סחורות-ייבוא שאינן דרוי שות לאיש, בעוד שהסחורות הישראליות המקי-כילות הן לאי-יעור יותר מוצלחות, וגם ייצורן יותר זול מאשר ייצורן כאן, אז תחשבו שהדבר נעשה לשם האינטרס של הייבואנים, כפי שי-האדם הפשוט מן המאדים היה חושב לפי עיי-ניו הרואות.

לאמיתו של דבר, ממשכים התיאורטיקאים המקובלים, ייבוא זה נעשה לשם בלימת האינפלציה. המחירים יר-דו כי:

- ייבוא זה יוסיף לכמות המוצרים בשוק, וכך יגדיל את ההיצע של המוצרים בשוק (באיזה מוצר בעצם היה מחסור במשק האינפלציה הזאת? אולי בדירות, אבל זאת לייבוא).
- ונוסף לזה, ייבוא זה הוא זול יותר — בכל אופן בחו"ל — מאשר המוצרים המקומיים, ועובדה זו תתבטא בהורדת מחירי התוצר המקומי, שיצטרך להת-חרות בו.
- הייבוא גם יעזור להיפטר מ"עודף" מטבע-החוף שלנו, שמלבד הגברת האינפלציה הרי לא מועיל לדבר, וכך, לפי תפיסת ה"מומחים" הזאת, יאירגנו בהצלחה את המסטיבי של ייבוא ערב-יבא זה של מוצרים, כל מה שנתר לנו לעשות הוא לעמוד מן הצד ולחכות בשקט לירידת המחירים.
- אין אנו בודדים בעולם בעמדה זו של ציפיה לאחר מעשים טובים שעשינו נגד האינפלציה. שותפה מכוונת לנו, למעמד זה, היא, למשל, צרפת.
- שם, לפני חצי שנה, במיסגרת של תוכנית כלכלית להתאוששות המשק, הורידו את הסובסידיות שניתנו למי-עלייה-לדה, לעבור בתעסוקה מלאה, ועליידי זה גרמו באופן מייד לחדור-עבודה כבד באיזורים נרחבים. את הפיקוח החריף על השכר השאירו, אך שיחררו מכל פיקוח את מחירי כל המוצרים במשק, דבר שגרם מייד לקפיצה גדולה במחירים אלה.
- כל זה היה צריך להביא להגברת ההשקעות, וכתן